

Utrikesutskottet

Statsrådets redogörelse till riksdagen om fortsatt finländskt deltagande i Europeiska unionens uppdrag för militärt bistånd till Ukraina (EUMAM Ukraine)

INLEDNING

Remiss

Statsrådets redogörelse till riksdagen om fortsatt finländskt deltagande i Europeiska unionens uppdrag för militärt bistånd till Ukraina (EUMAM Ukraine) (SRR 5/2024 rd): Ärendet har remitterats till utrikesutskottet för betänkande och till försvarsutskottet för utlåtande.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- enhetschef Minna Laajava, utrikesministeriet
- ambassadråd Anna Vitie, utrikesministeriet
- specialsakkunnig Antti Putkonen, försvarsministeriet
- avdelningsstabsofficer, major Juha Soutolahti, Huvudstaben.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

EUMAM-uppdraget och Finlands fortsatta deltagande

Statsrådet har i enlighet med 3 § 1 mom. i lagen om militär krishantering (211/2006) överlämnat en redogörelse (SRR 5/2024 rd) om Finlands fortsatta deltagande i Europeiska unionens uppdrag för militärt bistånd till Ukraina EUMAM Ukraine (European Union Military Assistance Mission in support of Ukraine). Det nuvarande mandatet för deltagande i EUMAM-uppdraget löper ut den 15 november 2024, och i redogörelsen söker regeringen ett mandat om Finlands fortsatta deltagande i uppdraget med högst 60 soldater fram till den 15 november 2026. Uppdraget innefattar deltagande i utbildnings- och rådgivningsuppgifter samt stabs-, förvaltnings- och stöduppgifter i anslutning till detta inom EU-medlemsländernas territorium med undantag av Finland. Utskottet har ingenting att anmärka på det valda beslutsförfarandet.

EUMAM-uppdraget till stöd för Ukraina inleddes i november 2022 som svar på Ukrainas begäran om militärt stöd. Målet för uppdraget är att genom utbildning främja en ökning av Ukrainas väpnade styrkors militära kapacitet och på så sätt stödja Ukrainas förmåga att försvara sin suveränitet och territoriella integritet samt att skydda civilbefolkningen. Mandatet för uppdraget är att tillhandahålla den ukrainska försvarsmakten individuell och kollektiv utbildning på grundläggande

Betänkande UtUB 12/2024 rd

de nivå samt att samordna EU-medlemsstaternas utbildningsinsatser. För ledningen och samordningen av uppdraget på strategisk nivå svarar den militära planerings- och ledningskapaciteten (Military Planning and Conduct Capability, MPCC) vid Europeiska unionens militära stab i Bryssel. Uppdraget utförs inom EU:s territorium. Utbildningen ordnas särskilt i Polen och Tyskland, där uppdragsstyrkans högkvarter finns. Utbildning kan också ordnas på andra ställen inom EU så att förändringarna i den ukrainska försvarsmaktens behov beaktas och behoven uppfylls. Enligt uppgift kommer EU sannolikt inte att ändra mandatet för uppdraget, utan verksamheten fortsätter på det sätt som beskrivs ovan också de följande åren.

I uppdraget deltar för närvarande 24 EU-medlemsländer och av länderna utanför EU deltar Norge. Uppdraget har planerats vara flexibelt så att man snabbt kan reagera på Ukrainas föränderliga och nya behov. Utskottet menar att detta är viktigt. Ukraina kommer enligt uppgift att fortsatt ha ett stort behov av utbildning, och behoven fortsätter att förändras i takt med krigets utveckling. Utskottet påminner om att utbildningen direkt stöder Ukrainas förmåga att försvara sig mot Rysslands olagliga angrepp. Också Finland måste smidigt kunna svara på förändringarna i Ukrainas utbildningsbehov. Hittills har cirka 60 000 ukrainska soldater fått utbildning inom ramen för uppdraget. De ukrainska soldaterna återvänder efter slutförd utbildning till Ukraina.

I Polen tillhandahåller Finland för närvarande i enlighet med EU-uppdragets mandat grundläggande utbildning och specialiserad utbildning till den ukrainska försvarsmakten med fokus på utbildning avseende vapensystem, specialstyrkor, infanteriet och sjukvård. Över 200 finländska utbildare har deltagit i utbildningsverksamheten och Finland har hittills deltagit i utbildning av sammanlagt cirka 4 500 ukrainska soldater.

Kostnaderna för deltagande och uppdragets säkerhet

Enligt en preliminär uppskattning uppgår kostnaderna för Finlands deltagande i EUMAM-uppdraget till cirka 11,6 miljoner euro år 2025 och cirka 11,9 miljoner euro år 2026. De kostnader för 2025 och 2026 som ska täckas med anslag under utrikesministeriets och försvarsministeriets moment täcks inom de nuvarande anslagsramarna.

Eftersom utbildningsuppdraget genomförs i unionens medlemsländer, bedöms det fysiska hotet mot uppdragets personal vara litet, står det i redogörelsen. Det främsta hotet i uppdraget utgörs av ryska underrättelse- och säkerhetstjänster. Av redogörelsen framgår att EU stöder medlemsländerna i bedömningen av säkerhetsläget för uppdraget och vid utarbetandet av hotbedömningen. Varje värdland ansvarar ändå för att upprätthålla lägesmedvetenheten på sina utbildningsplatser. Utskottet välkomnar att det får information om hur riskbedömningarna preciseras allteftersom planeringen av uppdraget och deltagandet i det fortskrider. Utskottet betonar att det är av högsta vikt att sörja för den finländska truppens säkerhet.

Samordningen av Finlands och EU:s stödinsatser

Av redogörelsen framgår att försvarsmakten utöver EUMAM-uppdraget också ger Ukraina utbildningsstöd inom utbildningsinsatsen Interflex i Storbritannien, genom att delta i grundutbildningen för minröjning i Litauen och genom att stödja flygutbildningen för F-16. Ukraina har dessutom i samband med överlåtelse av materiel getts utbildning i användning och underhåll samt ty-

Betänkande UtUB 12/2024 rd

puttbildning i Finland. I fråga om denna utbildning fattas besluten utifrån lagen om beslutsfattande om lämnande av och begäran om internationellt bistånd.

I redogörelsen beskrivs Finlands omfattande stöd till Ukraina, inklusive humanitärt bistånd, utvecklingssamarbete, materialhjälp, försvarsmateriellt stöd och utbildningsstöd. Redogörelsen innehåller dessutom de viktigaste uppgifterna om EU:s samlade stöd till Ukraina. Enligt uppgift är dessutom stödet till Ukraina via Nato fortsatt starkt. Utskottet betonar vikten av samordning av biståndet till Ukraina. Samtidigt måste åtgärder mot korruption vidtas.

Ukraina är Finlands största partnerland inom utvecklingssamarbete under regeringsperioden. Finland har stött utvecklingen i Ukraina på lång sikt också genom civil krishantering. Redogörelsen konstaterar att Finlands stöd- och samarbetsformer med Ukraina har sammanställts på ett heltäckande sätt i det avtal mellan Finland och Ukraina om säkerhetssamarbete och långvarigt stöd som undertecknades i april 2024.

Utskottet välkomnar det som anges i redogörelsen om den centrala betydelsen av ett övergripande tillvägagångssätt vid genomförandet av EUMAM-uppdraget. Den internationella humanitära rätten samt människorätts- och jämställdhetsperspektiv integreras i EUMAM-uppdragets operativa planering och utbildning. För att kontrollera hur målen för EUMAM-uppdraget uppnås har det gjorts en strategisk översikt över uppdraget. I översikten granskas uppdragets verksamhet och genomslag samt utvecklingsbehoven.

Utskottets slutsatser

Utskottet anser det vara viktigt att EU beslutsamt stödja Ukraina för att hjälpa landet att utöva sin rätt att försvara sig mot Rysslands angrepp och försvara sin territoriella integritet och suveränitet samt att skydda civila. Likaså bör Finland, både bilateralt och som en del av EU och Nato, fortsätta sitt omfattande stöd till Ukraina, inklusive det försvarsmateriella stödet. Alla partier stöder Finlands målmedvetna bistånd till Ukraina. Denna enighet är enligt utskottet värdefull och av stor vikt.

Utskottet betonar att Rysslands olagliga anfallskrig har visat att landet inte respekterar staternas suveränitet eller territoriella integritet. Ryssland har grovt brutit mot FN-stadgan och den europeiska avtalsbaserade säkerhetsordningen. Utskottet påminner om att det är viktigt att Finland som en del av det internationella samfundet deltar i åtgärder för att ställa Ryssland och dess representanter till svars för konsekvenserna och följderna av det illegala anfallskriget.

Utskottet anser att det finns goda argument för fortsatt finländskt deltagande i EUMAM-uppdraget. I uppdraget deltar 24 av EU:s medlemsländer och det är viktigt att vi ingår i den här gruppen. Deltagandet är ett viktigt bevis på Finlands och EU:s stöd till Ukraina och dess väpnade styrkor.

Som försvarsutskottet framhåller i sitt utlåtande (FsUU 12/2024 rd) kan Finland ha en mycket betydande roll i utbildningen. Det är framför allt värnpliktiga som utbildas i Ukraina, och den kunskapsbas som förvärvats genom Finlands värnpliktssystem ger den stampersonal och de reservister som deltar i utbildningsuppgifterna utmärkta färdigheter för effektiv utbildning.

Betänkande UtUB 12/2024 rd

Utskottet instämmer också i försvarsutskottets (FsUU 12/2024 rd) åsikt att Försvarsmakten bör få full kompensation för det försvarsmaterielstöd som Finland ger Ukraina. Detta är ett nödvändigt villkor för att Finland även i fortsättningen ska kunna ge Ukraina ett betydande materiellt stöd.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Utrikesutskottets förslag till beslut:

Riksdagen godkänner ett ställningstagande med anledning av redogörelse SRR 5/2024 rd.

Utskottets förslag till ställningstagande

Riksdagen har ingenting att anmärka med anledning av redogörelsen.

Helsingfors 24.10.2024

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Kimmo Kiljunen sd
vice ordförande Sofia Vikman saml
medlem Eva Biaudet sv
medlem Pekka Haavisto gröna
medlem Veronika Honkasalo vänst
medlem Atte Kaleva saml
medlem Jarmo Lindberg saml
medlem Antti Lindtman sd
ersättare Sanna Antikainen saf
ersättare Minna Reijonen saf
ersättare Mikko Savola cent
ersättare Ville Skinnari sd.

Sekreterare var

utskottsråd Jonna Savola.